

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. מציאת אלמנה לעצמה ... הני תיהוי להו איבה.....1
- ב. כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה אלמנה עושה ליורשים חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ורגליו.....1
- ג. כל מלאכות שהעבד עושה לרבו תלמיד עושה לרבו חוץ מהתרת מנעל ... במקום שמכירין אותו לית לן... מנח תפלין ל"ל בה.....2
- ד. כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד ... אף פורק ממנו יראת שמים.2
- ה. אלמנה שתפסה מטלטלין במזונותיה מה שתפסה תפסה.....2
- ו. אלמנה ששהתה שתים ושלוש שנים ולא תבעה מזונות איבדה מזונות ... בעניה ... בעשירה ... בפרוצה ... בצנועה ... אבל להבא יש לה.....4
- ז. אלמנה כל זמן שלא ניסת על היתומים להביא ראייה ניסת עליה להביא ראייה.....5
- ח. מוכרת וכותבת אלו למזונות מכרתי ואלו לכתובה מכרתי ... עצה טובה קמ"ל דלא ליקרו לה רעבתנותא.....5
- ט. לשכיב מרע שאמר תנו מאתים זוו לפלוני בעל חובי רצה בחובו נוטלן רצה במתנה נוטלן 6

דף צו.

א. מציאת אלמנה לעצמה ... הני תיהוי להו איבה

מציאת אלמנה לעצמה¹, שלא תיקנו מציאת אשה לבעלה אלא כדי שלא תהא לה איבה, אבל ביורשים תהא להם איבה, שהלא בעל כרחם היא נזונת מנכסי בעלה.

ב. כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה אלמנה עושה ליורשים חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ורגליו

כל מלאכות² שהאשה עושה לבעלה צריכה האלמנה לעשות ליורשים הואיל וניזונית מהם, חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פנים ידים ורגלים,

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צה ד

² שו"ע ונו"כ שם ג

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

שדברים אלו מקרבות חיבה והרגל דבר, לפיכך אינה צריכה לעשותה ליורשים.

ג. כל מלאכות שהעבד עושה לרבו תלמיד עושה לרבו חוץ מהתרת מנעל ... במקום שמכירין אותו לית לן... מנח תפלין ל"ל בה

כל המלאכות³ שהעבד עושה לרבו – אדונו, תלמיד עושה לרבו. אם הוא במקום שאין מכירין אותו ואין לו תפילין בראשו שיש לחוש שמא יאמרו עליו עבד כנעני ממש הוא, אינו נועל לו מנעליו ולא חולצו שבזה יכירו שאינו עבד.

ד. כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד ... אף פורק ממנו יראת שמים

כל המונע תלמידו מלשמשו⁴ מונע ממנו חסד, שנאמר (איוב ו פסוק יד) לָמָּס מִרְעָהוּ חָסֵד, פירוש הממס עצמו מרעהו ממס ממנו חסדים, ואית דמפקי ליה מדרכתיב לעיל מינה (שם פסוק יג) וְתִשָּׂיָה נְדָחָה מִפְּנֵי, וסמך ליה לָמָּס מִרְעָהוּ חָסֵד. וגם פורק ממנו יראת שמים דכתיב בסיפיה דקרא וַיִּרְאֵת שָׂדֵי יַעֲזוֹב. וכל תלמיד שמזלזל בדבר מכל כבוד רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל, מפני שהוא כמזלזל בכבוד המקום, שהרי הוקשה מוראו למורא המקום.

ה. אלמנה שתפסה מטלטלין במזונותיה מה שתפסה תפסה

כבר התבאר לעיל דף נא. ודרף סט. שמדינא דגמרא⁵ למרות שיש על הבעל שיעבוד הגוף לפרוע כתובת אשתו מכל נכסיו ואם יש לו מעות חייב לשלם במטבע היוצא⁶, עיקר כתובה כלומר מנה לאלמנה מאתיים לבתולה

³ שו"ע ונו"כ יטו"ד רמב יט

⁴ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ק א

⁶ דנכסי דאינש אינון ערבין ב"י כבכורות מה: הפלאה קונט"א שם

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ותוספת שמוסיף בכתובה אינן נגבים בבית דין אלא מן הקרקע. ואינה נגבית ממטלטלים⁷, אפילו מן הבעל עצמו כגון בגרושה⁸, וכן מזונות האלמנה אינם נגבים אלא מקרקע ולא ממטלטלים, ואם תפסה ממטלטלין, אפילו אחר מיתה, אין מוציאים ממנה⁹.

ואלמנה¹⁰ שתפשה מטלטלין כדי שתיוון מהם, בין שתפשה מחיים בין שתפשה אחר מותו אפילו תפשה הרבה כדי ככר זהב, אין מוציאים מידה, וטעמא משום שאיננו יודעים כמה תחיה וכמה תצטרך למזונות, כי שמא יאבד מהם או שמא תחלה ותצטרך לרפואה שאין לה קצבה, שהיא בכלל מזונות, לפיכך אין מוציאים מידה אלא כותבין עליה ב"ד מה שתפשה, ופוסקין לה מזונות ומחשבין עליה כמה היא צריכה לחודש או לשנה, והיא ניוזנית ממה שביתה עד שתמות או עד שיגיע העת שלא יהיו לה מזונות, ויקחו היורשים את השאר.

י"א¹¹ דלא הוי תפיסה אלא תפיסה מרשות הרבים או מסימטא, אבל לא מרשות יורשין. ויש חולקין¹².

ותפישה זו צריך שתהיה תפישה גמורה דהיינו שתפשה מדרכי הקניות עד שהם ברשותה לגמרי, אבל אם לא תפשה רק מפתחות החדרים לא מיקרי תפישה, שהחדרים ברשות היורשים קיימו, והכל ברשותם והם זנין אותה לפי צרכה.

וגם תפישה שמועילה דוקא שתפשה היא בעצמה, אבל ע"י שליח אין מועילה שהרי זו כתופש לבעל חוב במקום שחב לאחרים דלא קנה.

⁷ ואם תפסה ממטלטלין אין מוציאים מידה אפי' מדינא דש"ס. הפלאה שם

⁸ דאלו אלמנה הנובה מן היורשים פשיטא דאין גובה ממטלטלי דיתמי דלא יהא אלא שאר חוב ולמה כתב כתובה ותוסף בלבד. ה"מ שם א, ב"ש א

⁹ שו"ע ונו"כ שם צג כ, כ"כ תוספות והרי"ף והרמב"ם והמר' מיהו יש שיטה אחרת דס"ל דלא מהני תפיסה מדינא דש"ס אחר המיתה ועיין במ' ובמגיד ונ"מ אפי' בזה"ז ולענין תפיסה אחר מיתה יותר מכשיעור והא דמהני תפיסה אחר מיתה למזונות ולא לכתובה כמ"ש בס"י ק' עיין בתוספות בסוגיא זו ובריב"ש סי' ק"ז ומ"ש אפי' אחר מיתה ולא מבעי' בחיי בעלה היינו אם תפסה בחיי בעלה ולא הוציא מידה אבל יכולים להוציא מידה דעדיין לא הגיע הזמן נבי' בחיי הבעל ועיין תשובת ריב"ש

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם ק כג

¹¹ הר"ן פרק אלמנה ניוזנית בשם רש"י ברמ"א שם

¹² כך משמע מדברי הריב"ש סימן שס"ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אבל הגאונים תקנו¹³ שיהו נגבין בבית דין אף ממטלטלין, והוא הדין לכל תנאי כתובה חוץ מכתובת בנין דכרין שנחלקו הראשונים בכך¹⁴, כמו שנתבאר לעיל דף נ: ומטעם זה תפיסת האלמנה מועילה בכל מקום¹⁵, אולם אם תפשה יותר משיעור מזונותיה תלוי במחלוקת הנזכרת¹⁶.

לפיכך אם גבו היורשים מעות בחובת אביהם גובה מהם¹⁷ אלמנתו את כל תנאי כתובתה, וכן אם הניח שטר חוב, או שחייב לו לזה כסף אפילו מלוה על פה, גובה כתובתה מן השטר חוב והמלוה¹⁸, אולם בכל הנזכר אם רוצים היורשים לסלקה בקרקע הרשות בידם¹⁹.

ו. אלמנה ששהתה שתיים ושלש שנים ולא תבעה מזונות איבדה מזונות ... בעניה ... בעשירה ... בפרוצה ... בצנועה ... אבל להבא יש לה

אלמנה²⁰ ששהתה ולא תבעה מזונות, אינה מפסדת מזונות שמכאן ולהבא, ואפילו שהתה כמה שנים²¹, ועל הזמן שעבר, אם היא עניה שאין לה משלה

¹³ הרמב"ם לפי פ"י המ"מ בשם הריב"ש כתב שבמקום שמנהג הוא לכתוב בפ"י מטלטלין, אז אם לא כתב לא נשתעבדו המטלטלים אא"כ דידע התיקון הגאונים, ואם נתפשט התיקון בכל ישראל אמר"י אף שלא נכתב כנכת' דמי. אלא בימי הרמב"ם עדיין לא נתפשט התיקון. לפ"ז בזה"ז שנתפשט התיקון אמרינן אף שלא נכתב כנכתב דמי, והרא"ש פ' מציאות האשה כתב בשם ר"ת דנובין מן מטלטלין משום דכותבין מטלטלין ובפ"י נ"ש הביא תקנו' הגאונים ובפ"ק דב"ק כתב מטלטלין דינם כקרקע בדורות הללו מדינ' דש"ס הואיל כל משא ומתן בהם והוי כגמל' דערבי', וכן בטור חו"מ סי' תי"ט כתב הטעם הואיל כל מו"מ בהם ובסי' זה כתב הטעם מחמת תקנות הגאונים או מחמת שכותבין בפירוש וצריך ישוב. ב"ש ק שם ב, ועיין בית יעקב שם מה שיישב.

¹⁴ ח"מ שם ג

¹⁵ ח"מ שם מב

¹⁶ ב"ש שם מג

¹⁷ אם יש מעות בעין והיא תובעת מעות והיורשים רוצים לתת לה מטלטלין עיין כנה"ג דף קי"ח ע"א סעיף ב' ג. והרדב"ז ח"א סי' קט"ו

¹⁸ ח"מ שם ד, ובוה יפוי כח כתובה מבכור דאין נוטל פי שנים במלו' ואף על גב כתובה אינה נגבית מן הראוי מ"מ גובין מן החובות משום דמשועבד לה מדין שיעבודא דר' נתן כ"כ הרא"ש פ"נ והטור מזה נשמע אף בכתוב' שייך דין זה דר"נ ואין חילוק בין מלוה בשטר לבין מלוה בע"פ וכן גובה מן הש"ח שהניח בעלה. ב"ש שם ג, ועוד נראה דאפי' מטלטלין שביד אחרים מוציאים מידם לשלם הכתובה בין מלוה בין פקדון מדינא דש"ס וכמ"ש התוס' בדף פ"ד במתני' דמי שמתני' דמי שמת והי' לו פקדון וכו' דלא הו"ל מלוה ראוי והיינו משום דבחינו משתעבד מדר"נ. הפלאה שם

¹⁹ פרעו לה קרקעות ובתים ומקומות כבה"כ ואח"כ באו היתומים ורוצים לסלקה במעות והיא אינה רוצה הדין עמה רש"ל בתשובה סי' נו"ן. והרמ"א בתשובתו סי' ה' חולק עליו. ועיין ש"ך קא א וקצוה"ח קו ג

²⁰ ש"ע ונו"כ שם יד

²¹ ואפילו אשת איש שלא תבעה מזונות, ואפילו הלך בעלה למדינת הים, לא הפסידה מכאן ולהבא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

להתפרנס, ושהתה ב' שנים ולא תבעה²², או עשירה שיש לה משלה להתפרנס ושהתה ג' שנים, הפסידה מזונות מהשנים שעברו, שמן הסתם מחלה על המזונות²³, פחות מכן אפילו יום אחד חייבים לפרוע לה גם על הזמן שעבר, ואם היה בידה משכון²⁴, או שלותה למזונותיה, בכל אופן לא הפסידה מזונותיה.

דף צו:

ז. אלמנה כל זמן שלא ניסת על היתומים להביא ראייה ניסת עליה להביא ראייה

טוענים²⁵ היורשים שנתנו לה מזונות והיא אומרת שלא נטלה, כל זמן שלא נשאת על היורש להביא ראייה, או תשבע היסת ותטול, שנחשבת היא כמותקת במזונותיה²⁶. לאחר שנשאת, עליה להביא ראייה, או ישבע היורש היסת ונפטר אפילו כתובה בידה²⁷.

ח. מזכרת וכותבת אלו למזונות מכרתי ואלו לכתובה מכרתי ... עצה טובה קמ"ל דלא ליקרו לה רעבתנותא

עצה טובה היא לאלמנה²⁸ שתפרש מה שמוכרת לצורך כתובתה, שלא יאמרו שמוכרת הכל לצורך מזונותיה, ויקראוה רעבתנית. ואם אינה חוששת

²² וכתב בבאה"ט (ס"ק כב) בשם הרש"ך שאפילו נתנה אמתלא וטעם על מה שלא תבעה עד עתה, וכתב ב"ש (ס"ק כב) בשם הט"ז (ס"ק יג) שאם היתה שנה מעוברת צריך להיות עם חודש העיבור, והיינו ב' שנים מלאים. ²³ ודברי השו"ע הם כדעת הרמב"ם והרמ"ה, אבל דעת הטור בשם הרא"ש דדוקא עניה וגם פרוצה, והיינו שאינה בושה לתבוע, סגי בב' שנים, והיינו דבעינן תרתי, אבל עניה וצנועה שהיא בושה לתבוע, וכן עשירה אפילו פרוצה צריכה ג' שנים, וכתב הבי"ש (שם) דס"ל להרא"ש דאולינן בתר ב' תירוצים שבגמרא, דכל אלמנה מוחזקת לענין מזונות, ובח"מ (ס"ק כז) מסתפק לדעת הרמב"ם אם היא עשירה ופרוצה, אם דינה כעניה, וכתב ב"י בשם הריטב"א דרפואה כדין מזונות.

²⁴ וכתב הבי"ש (ס"ק כג), דוקא כשהיה בידה המשכון תוך השנים, אבל לאחר השנים לא מהני תפיסה, דאמרינן שמהלה כבר, ואפילו ליכא עדים שתפסה לא מהני מינו, ועי' חו"מ (סימן פח סעיף יב) ובש"ך (שם ס"ק כב) בענין תפיסה לאחר מעשה שמוכח על מחילה.

²⁵ שו"ע ונו"כ שם טו

²⁶ וכתב הח"מ (ס"ק כז) אפילו על העבר בתוך השנים באופן שמניע לה, כמ"ש לעיל, ועי' ט"ז (ס"ק יד) ובי"ש (ס"ק כה).

²⁷ ב"ש שם כד

²⁸ טור שם קג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

שיקראוה רעבתנית טוב לה שלא תפרש, שאם יכלו הנכסים תאמר כל מה שמכרה הוא לצורך מזונות, ותטרוף מהלקוחות שקנו מבעלה לצורך כתובתה, אבל אם תפרש שמוכרת לצורך כתובתה לא תוכל לטרוף מהלקוחות מזונות.

ט. לשכיב מרע שאמר תנו מאתיים זוז לפלוני בעל חובי רצה בחובו נוטלן רצה במתנה נוטלן

שכיב מרע²⁹ שאמר³⁰ תנו מאתיים זוז לפלוני בני כראוי לו, או תנו מאתיים זוז לאשתי כראוי לה, או תנו מאתיים זוז לפלוני בעל חובי כראוי לו, הרי הם נוטלים מאתיים זוז בנוסף על חלקם בירושה או בכתובה או בחוב³¹, שכיון שאמר כראוי לו, הרי זה לשון מיותר³², ואומרים אנו שכונתו היתה בנוסף על המגיע להם

אבל אם אמר תנו לבני מאתיים זוז בבכורתו, או לאשתי בכתובתה, אין נוטלים המאתיים בנוסף על המגיע להם, אלא שמ"מ ידם על העליונה³³.

²⁹ כלומר חולה שתשש כח כל גופו עד שאינו יכול להלך על רגליו והריהו מוטל על מיטתו

³⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ רנ"ג ח

³¹ וכתב הסמ"ע ס"ק טז דבזה לא חששו משום מיחזי כרבית, דכיון שאמר כראוי לו, ה"ז כאומר שראוי לתת לו מתנה מפני נחת רוח שעשה לו, ועי' בספר ברית יהודה פרק ה הערה ד מ"ש בזה,

³² ועי' פת"ש סק"ט דמה שמצינו שלשון מיותר מוסיף על זכויותיו, אין אומרים כן אלא במקום שאמרו כן בפירוש, אבל אין בדינו לדמות מילתא למילתא בהלכה זו, עיין שם שצ"יין לכמה אחרונים שדנו בזה.

³³ שו"ע שם, והיינו שאם בכורתו או כתובתה יותר ממאתיים זוז, נוטלים המגיע להם לזה בבכורתו ולזו בכתובתה, ואם המאתיים זוז הם יותר מהבכורה או מהכתובה, נוטלים מאתיים זוז ולא יותר, ועי' עוד בשו"ע אהע"ז סימן קט מדינים אלה גבי אשה בכתובתה, והסמ"ע ס"ק טו פירש דהכא איירי כשלא אמר כראוי לו, וכתב בנה"מ שמדבריו משמע שאם הזכיר גם כראוי לו וגם בבכורתו נוטל המאתיים זוז בנוסף על בכורתו, וכמו ברישא, ותמה הנה"מ דבשלמא כשאמר סתם לפלוני בני או לאשתי ויש להסתפק אם כונתו למתנה נוספת או כפי המגיע להם, יש מקום לחלק ולומר דכיון שהוסיף כראוי לו אמרינן דלישנא יתירא הוא ונוטל המאתיים זוז במתנה, אבל כשהזכיר בפירוש בבכורתו או בכתובתה, למה נפרש דמה שאמר כראוי לו הוא מתנה נוספת ולסתור מה שאמר בפירוש בבכורתו, ועי"ש מ"ש לסתור ראיותיו שהביא בפרישה, ועי' בנה"ג שג"כ מסתפק בזה.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

לא אמר כראוי לו וגם לא הזכיר בבכורתו או בכתובתה, יש אומרים שידם על העליונה, ואפילו בבעל חוב³⁴, ויש אומרים³⁵ שאם אמר תנו לפלוני בני (והוא פשוט) או לאשתי ה"ז מתנה בנוסף על חלקם המגיע להם, ויש אומרים³⁶ שה"ה כשאמר תנו לפלוני בעל חובי, אבל אם אמר לבני בכורי ה"ז כאילו אמר בבכורתו.

---

³⁴ שו"ע שם, ולא חיישינן למיחזי כרבית, כיון שלא הזכיר שזה בחובו, וכתב בפת"ש סק"ח בשם שו"ת פמ"א ח"א סימן לד' שאם אמר סתם תנו לפלוני מאתיים זון, והוא בעל חובו, אף על פי שלא אמר כראוי לו, לכו"ע נוטל המאתיים זון כמתנה יותר על חובו, ועי' שו"ת תשב"ץ ח"ד טור ב סימן ז'. וכתב הרמ"א דסברא זו נראה עיקר, והיינו שאם אמר סתם בכולם ידם על העליונה.

³⁵ בשו"ע שם דלא בעינן לישנא יתירא כראוי לו אלא כשאמר לבני בכורי, דהו"ל כאילו אמר בבכורתו, אבל כשאמר סתם ה"ז מתנה נוספת.

³⁶ רמ"א שם, והוא מלשון הטור דמשה הנך ג' בדין אחד, ובסמ"ע כתב שהרא"ש חולק בבע"ח, ואף הרא"ש לא אמר אלא כשאמר תנו לבעל חוב, אבל אמר פלוני בעל חובי אינה מתנה, ועי' ט"ז, ועי' נה"מ סק"ה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>